

પ્રતિ,

જિલ્લા શિક્ષણાધિકારીશ્રી,

જિલ્લા: તમામ.

વિષય: વોકેશનલ એજ્યુકેશન માટેની સૂચક માર્ગદર્શિકા અને વોકેશનલ ટ્રેનરની શૈક્ષણિક લાયકાત બાબત...

સંદર્ભ: (૧) અત્રેની કચેરીનો તા.૨૬/૦૮/૨૦૨૫નો પત્ર

(૨) એ.આર.&વી.ઇ. શાખાની તા.૧૫/૯/૨૦૨૫ની નોંધ પર માન.એસ.પી.ડી.શ્રીની મળેલ મંજૂરી અન્વયે

(૩) એ.આર.&વી.ઇ.શાખાની તા.૧૧/૧૧/૨૦૨૫ની નોંધ પર માન.એસ.પી.ડી.શ્રીની મળેલ મંજૂરી અન્વયે

શ્રીમાન,

ઉપરોક્ત વિષય અને સંદર્ભ અન્વયે જણાવવાનું કે, રાષ્ટ્રીય શિક્ષણ નીતિ-૨૦૨૦માં વોકેશનલ એજ્યુકેશનને ખુબ મહત્વ આપવામાં આવ્યું છે. જે અન્વયે શિક્ષા મંત્રાલય, ભારત સરકાર અને PSSCIVE, ભોપાલ વોકેશનલ એજ્યુકેશનના અસરકારક અમલીકરણ માટે પ્રયત્નશીલ છે. જેના પરિણામ સ્વરૂપે ગુજરાત રાજ્યમાં સમગ્ર શિક્ષા અંતર્ગત ૧૭૩૨ જેટલી માધ્યમિક અને ઉચ્ચતર માધ્યમિક શાળાઓમાં વોકેશનલ એજ્યુકેશન કાર્યરત છે.

(૧) ગુજરાતમાં સમગ્ર શિક્ષા અંતર્ગત તમામ જિલ્લાઓમાં વોકેશનલ ટ્રેનર, વોકેશનલ શાળાઓની વોકેશનલ વિષયની પસંદગી, મંજૂરી મળ્યા બાદ વોકેશનલ ટ્રેડ કાર્યરત રાખવા, વોકેશનલ લેબ, ગ્રાન્ટ વપરાશ, નિભાવવાના રેકર્ડ અને વોકેશનલ અંતર્ગત નવી દરખાસ્તો, એકેડમિક રિસોર્સ પર્સનની કામગીરીનું મોનીટરીંગ અને વોકેશનલ સંબંધિત પરિપત્રોના અમલીકરણમાં એકસૂત્રતા રહે તે હેતુથી સૂચક માર્ગદર્શિકા તૈયાર કરવામાં આવેલ છે. જે આ સાથે બિડાણ-૧ માં સામેલ છે.

(૨) રાજ્યમાં વોકેશનલ શાળાઓમાં વોકેશનલ ટ્રેનર દ્વારા શૈક્ષણિક કાર્ય કરવામાં આવે છે. વોકેશનલ ટ્રેનર પ્રોવાઈડર (VTP) એજન્સી દ્વારા PSSCIVE, ભોપાલ દ્વારા નિર્દેશ કરેલ લાયકાત મુજબના વોકેશનલ ટ્રેનરની પસંદગી કરવામાં આવે છે.

અત્રેની કચેરીના તા.૨૬.૮.૨૦૨૫નાં પત્રના સંદર્ભમાં રાજ્ય કચેરી, ગાંધીનગર ખાતે તા.૦૪/૧૧/૨૦૨૫ના રોજ થયેલ જિલ્લા શિક્ષણાધિકારીશ્રીની મિટિંગમાં જિલ્લા શિક્ષણાધિકારીશ્રીઓ દ્વારા થયેલ મૌખિક રજૂઆત અન્વયે PSSCIVE ભોપાલની લાયકાત મુજબના વોકેશનલ ટ્રેનર મળતા ન હોવાથી લાયકાતમાં છૂટછાટ આપવા રજૂઆત કરેલ. જે ધ્યાને લઈ સંદર્ભ (૩) થી મળેલ મંજૂરી અન્વયે વોકેશનલ ટ્રેનરની શૈક્ષણિક લાયકાતમાં છૂટછાટ આપવામાં આવે છે. જેની વિગતવાર માહિતી

આ સાથે બિડાણ- (૨) માં સામેલ છે. ટેબલમાં દર્શાવેલ કોલમ-૪ ની લાયકાત મુજબના VTની સેવા એજન્સી દ્વારા મેળવવાની રહેશે. તે માટે નીચેની બાબતો પણ ધ્યાને લેવાની રહેશે.

- 2A. ટેબલમાં દર્શાવેલ તમામ લાયકાત AICTE, UGC, DET સરકાર માન્ય સંસ્થાઓમાંથી મેળવેલ હશે તો માન્ય રહેશે. ડીપ્લોમા/આઈ.ટી.આઈ. કોર્સનો સમયગાળો ઓછામાં ઓછો ૧ (એક) વર્ષ કે તેથી વધુ સમયગાળાનો હોવો જોઈશે.
- 2B. ડીપ્લોમા અને આઈ.ટી.આઈ.ની લાયકાત ધરાવતા ઉમેદવારોની પસંદગી કરતી વખતે કોર્સના સમયગાળા ને પણ ધ્યાનમાં રાખીને વધુથી ઓછા સમયગાળાના કોર્સ ધરાવતા ઉમેદવારોની ક્રમશઃ પસંદગી કરવાની રહેશે. એટલે કે વધુ સમયગાળાનો કોર્સ કરેલ હોય તેવા ઉમેદવારને પ્રથમ પસંદગી આપવાની રહેશે. ત્યારબાદ જ તેનાથી ઓછા સમયગાળાનો કોર્સ કરેલ હોય તેવા ઉમેદવારની પસંદગી કરવાની રહેશે. (ઉદાહરણ: કોઈ એક ટ્રેડ માટે આઈ.ટી.આઈ.નો ૨ વર્ષનો કોર્સ તથા ૧ વર્ષનો કોર્સ કરેલ ઉમેદવાર ઉપલબ્ધ હોય તો તે પૈકી પહેલાં ૨ વર્ષનો કોર્સ કરેલ ઉમેદવારની પસંદગી કરવાની રહેશે. ત્યારબાદ જ ૧ વર્ષનો કોર્સ કરેલ ઉમેદવારની પસંદગી કરવાની રહેશે.)
- 2C. વોકેશનલ ટ્રેનરની શૈક્ષણિક લાયકાતના આ સાથે સામેલ Annexure -2માં કોલમ-2માં દર્શાવેલ ટ્રેડની સામે કોલમ નં-૪ Proposed Change for Gujarat Stateમાં દર્શાવેલ ક્રમ મુજબ ઉપરથી નીચે તરફ અગ્રતા આપીને VTની પસંદગી VTP દ્વારા કરવાની રહેશે. એટલે કે ક્રમ નં-(૧)માં દર્શાવેલ લાયકાત ધરાવતા ઉમેદવાર ઉપલબ્ધ હોય તો ક્રમ નં-(૨) અથવા તેથી નીચેની લાયકાત ધરાવતા ઉમેદવાર પસંદ કરવાના રહેશે નહિ. જો ક્રમ નં-(૧)માં દર્શાવેલ લાયકાત ધરાવતા ઉમેદવાર ન મળે તો જ ક્રમ નં-(૨)માં દર્શાવેલ લાયકાત ધરાવતા ઉમેદવારની પસંદ કરવાની રહેશે. તેવી જ રીતે ક્રમશઃ ઉપરના ક્રમમાં દર્શાવેલ લાયકાત ધરાવતા ઉમેદવાર ન મળે તો જ તેનાથી નીચેના ક્રમમાં દર્શાવેલ લાયકાત ધરાવતા ઉમેદવારની પસંદગી કરવાની રહેશે.

રાજ્યમાં વોકેશનલ એજ્યુકેશનના સુચારુ અમલીકરણ હેતુ આ સાથે બિડાણમાં સામેલ સૂચક માર્ગદર્શિકા અને વોકેશનલ ટ્રેનરની શૈક્ષણિક લાયકાત અંગે જરૂરી કાર્યવાહી કરવાની રહેશે.

બિડાણ :

(૧) Annexure -1 વોકેશનલ એજ્યુકેશનની સૂચક માર્ગદર્શિકા

(૨) Annexure- 2 વોકેશનલ ટ્રેનરની શૈક્ષણિક લાયકાત

Somku?
(શિલ્પા પટેલ)

સચિવ

સ્ટેટ પ્રોજેક્ટ ઓફિસ
સમગ્ર શિક્ષા, ગાંધીનગર

નકલ રવાના કાર્યવાહી અર્થે:

- VTPs, તમામ

નકલ સવિનય જાણ સારુ:

- માન.એસ.પી.ડી.શ્રી, સદર કચેરી,

- માન.એ.એસ.પી.ડી.શ્રી, સદર કચેરી

સમગ્ર શિક્ષા - ગુજરાત

વ્યાવસાયિક શિક્ષણ (વોકેશનલ એજ્યુકેશન) સૂચક માર્ગદર્શિકા-૨૦૨૫

Annexure -1

સમગ્ર શિક્ષા વોકેશનલ એજ્યુકેશન અંતર્ગત શિક્ષા મંત્રાલય ભારત સરકાર, PSSCIVE ભોપાલ અને રાષ્ટ્રીય શિક્ષણ નીતિ-૨૦૨૦ અન્વયે વોકેશનલ એજ્યુકેશનના અસરકારક અમલીકરણ માટે સમગ્ર રાજ્યના તમામ જિલ્લાઓમાં વોકેશનલ ટ્રેનર, વોકેશનલ શાળાઓની વોકેશનલ વિષયની પસંદગી, મંજૂરી મળ્યા બાદ વોકેશનલ ટ્રેડ કાર્યરત રાખવા, વોકેશનલ લેબ, ગ્રાન્ટ વપરાશ, નિભાવવાના રેકર્ડ અને વોકેશનલ અંતર્ગત નવી દરખાસ્તો, એકેડમિક રિસોર્સ પર્સનની કામગીરીનું મોનીટરીંગ અને વોકેશનલ સંબંધિત પરિપત્રો અમલીકરણમાં તમામ જિલ્લાઓમાં એકસૂત્રતા રહે તે હેતુથી એ.આર.&વી.ઇ. શાખા દ્વારા તૈયાર કરવામાં આવેલ 1 થી 27 મુદ્દાની ગાઈડલાઈન તૈયાર કરવામાં આવેલ છે. આ ગાઈડલાઈનની વિગતો નીચે મુજબ છે.

1. નિયત લાયકાત ધરાવતા VTની સેવા સંબંધિત એજન્સી મારફત આઉટસોર્સિંગથી લેવાની રહેશે.
2. યોગ્ય નિયત લાયકાત ધરાવતા ઉમેદવાર પ્રાપ્ત ન થાય તેવા સંજોગોમાં જ, જ્યાં સુધી નિયત લાયકાત ધરાવતા ઉમેદવાર પ્રાપ્ત ન થાય ત્યાં સુધી જ વિઝિટીંગ લેક્ચરરની સેવા લેવાની રહેશે. વિઝિટીંગ લેક્ચરરની પસંદગી માટે નિયત લાયકાતથી કમિય નીચે ઉતરતા કમમાં ઉમેદવાર પ્રાપ્ત થાય ત્યાં સુધીની છૂટછાટ આપવાની રહેશે.
3. વિઝિટીંગ લેક્ચરરની સેવા લેવા અંગેની કાર્યવાહી જિલ્લા શિક્ષણાધિકારી કક્ષાએથી કરવાની રહેશે. આ માટે જે તે જિલ્લાની જે શાળામાં નિયત લાયકાત ધરાવતા ઉમેદવાર પ્રાપ્ત ન થાય તે શાળામાં જિલ્લા કક્ષાએથી વિઝિટીંગ લેક્ચરરની સેવા લેવા અંગે VTની પસંદગી કરવાની રહેશે.
4. નિયત લાયકાત ધરાવતા VTની એજન્સી દ્વારા આઉટસોર્સિંગથી નિયુક્તિ માટે એજન્સી દ્વારા જે તે જિલ્લામાં સ્થાનિક સમાચારપત્ર, મીડિયા, રોજગાર કચેરી, આઈ.ટી.આઈ.માં જાહેરાત કરી અરજી મંગાવવાની રહેશે. એજન્સી દ્વારા અરજીની ચકાસણી કરી ઉમેદવારના જરૂરી ડોક્યુમેન્ટ સાથેની યાદી એજન્સી જિલ્લા શિક્ષણાધિકારીને મોકલશે. જિલ્લા શિક્ષણાધિકારીએ એજન્સી દ્વારા મોકલેલ યાદી તથા ડોક્યુમેન્ટની ચકાસણી કરી ઈ-મેઈલ દ્વારા એજન્સીને જાણ કરશે. ત્યારબાદ જ એજન્સી VTની નિયુક્તિ કરી શકશે. ઉમેદવારને નિયુક્તિ આપવા અંગેની જાણ એજન્સીએ જિલ્લા શિક્ષણાધિકારી અને ઉમેદવાર એમ બંને કક્ષાએ એજન્સીના રજીસ્ટર્ડ માન્ય ઈમેઈલ દ્વારા કરવાની રહેશે. સદર બાબતની જાણ જિલ્લા શિક્ષણાધિકારીએ શાળાને કરવાની રહેશે.
5. ઉમેદવારના પ્રમાણપત્રો સાચા છે કે ખોટાં તે અંગેની રાજ્યની ડીગ્રી કે રાજ્ય બહારની ડીગ્રીની બાબતમાં પ્રમાણપત્રો જે તે કોલેજ/યુનિવર્સિટીમાં મોકલી ખરાઈ કરવાની કામગીરી જિલ્લા શિક્ષણાધિકારી એ જ કરવાની રહેશે.
6. ઉમેદવાર પોતાના નામે જ રજીસ્ટર્ડ ખાનગી સંસ્થામાં કામ કર્યાનો અનુભવ હોય તો તે માન્ય ગણાશે.

(Signature)

7. ઓલ ઇન્ડિયા કાઉન્સિલ ફોર ટેકનીકલ એજ્યુકેશન (AICTE), UGC, DET સરકાર માન્ય સંસ્થાઓમાંથી મેળવેલ ડીગ્રી, ડીપ્લોમા માન્ય ગણાશે. તથા નિયત લાયકાત મેળવ્યા બાદનો જ અનુભવ માન્ય રાખવાનો રહેશે.
8. જિલ્લા શિક્ષણાધિકારીને લેખિતમાં જાણ કર્યા સિવાય એજન્સી કોઇપણ પગલાં લઇ શકશે નહિ.
9. એજન્સીએ નિર્ધારિત નિયમોનું પાલન તમામ જિલ્લાઓમાં એકસમાન ધોરણે કરવાનું રહેશે.
10. રાજ્ય કચેરી દ્વારા તૈયાર કરવામાં આવેલ લાઈટહાઉસ એપ્લિકેશનમાં નિમણૂક થયેલ VTના નિયત લાયકાત તથા અનુભવના પ્રમાણિત દસ્તાવેજો જે તે ટ્રેડને લગત એજન્સીએ વાંચી શકાય તેવા ફોર્મેટમાં દિન-૭માં કમિક રીતે અપલોડ કરવાના રહેશે.
11. નોકરીની સાથે, ચાલુ નોકરીના કલાકોમાં ડીગ્રી મેળવી હોય તે ડીગ્રીને લાયકાતના ભાગ રૂપે માન્ય ગણાશે નહીં. પરંતુ નોકરીના કલાકો સિવાયના સમયમાં મેળવેલ ડીગ્રી માન્ય ગણાશે. પરંતુ આ પ્રકારની ડીગ્રી માટે ઉમેદવારે જરૂરી પુરાવા પુરા પાડવાના રહેશે.
12. VT તરીકે કાર્યરત મહિલાઓને પ્રસુતિ રજાનો લાભ મળવાપાત્ર રહેશે નહિ. પરંતુ જે તે મહિલાને મુળ શાળામાં જાળવી રાખવામાં આવશે. એટલે કે જે તે મુળ શાળામાં રાજીનામું આપવાનું રહેશે નહિ. પ્રસુતિના સમયગાળા દરમિયાન શાળામાં વિઝિટીંગ લેકચરરની વ્યવસ્થા નિયત લાયકાત અનુસાર કરવાની રહેશે.
13. જે શાળાઓ એક વાર વોકેશનલ ટ્રેડ લીધા બાદ ટ્રેડ બંધ કરવા, ટ્રેડ બદલી આપવા કે ગ્રાન્ટ વપરાશ સહિતના ગેરરીતિના કિસ્સામાં જે તે શાળાને ૫ (પાંચ) વર્ષ સુધી બ્લેકલીસ્ટ/લોકીંગ પીરીયડની યાદીમાં મુકવામાં આવશે. તથા જે તે શાળાને ફાળવવામાં આવેલ લેબ, ગ્રાન્ટની સહિતની તમામ રીકવરી શાળા પાસેથી વસૂલવામાં આવશે.
14. વોકેશનલ ટ્રેનરની નિયુક્તિનો કરાર શૈક્ષણિક વર્ષ દરમિયાન ૧ જૂન થી ૩૦ એપ્રિલ સુધીનો જ રહેશે. ૩૦મી એપ્રિલે કરાર સમાપ્ત થયેલ ગણાશે. જેનો ઉલ્લેખ એજન્સીએ નિમણૂક આપતી વખતે જ કરવાનો રહેશે. તથા મે મહિનામાં જો VTને કામગીરી સોંપવામાં આવે તો જરૂરી દિવસનો વિરામ આપ્યા બાદ દૈનિક રૂ.૬૦૦/-લેખે ચુકવણી કરીને કામગીરી કરાવી શકાશે. મે મહિનામાં VTને આ કામગીરી સોંપવાની બાબત તથા દૈનિક રૂ.૬૦૦/- ચૂકવણા અંગેની પ્રક્રિયા જિલ્લા શિક્ષણાધિકારી કક્ષાએથી કરવાની રહેશે.
15. જે સરકારી શાળામાં વોકેશનલ વિષય ચલાવવા કે લેબ ઇન્સ્ટોલ કરવા અલગ રૂમની સુવિધા ન હોય એ શાળામાં રૂમ ઉપલબ્ધ કરાવવા જિલ્લા શિક્ષણાધિકારી દ્વારા રાજ્ય કચેરીની સિવિલ શાખાને પત્રથી ઘટતું કરવા જાણ કરી શકશે.
16. વોકેશનલ શાળામાં ફાળવેલ વોકેશનલ ગ્રાન્ટ સંદર્ભે રાજ્ય કચેરી દ્વારા અલગથી ઓડીટ કરવામાં આવશે. આ અંગે જરૂરી SOP હિસાબી શાખા દ્વારા તૈયાર કરવામાં આવશે.
17. વોકેશનલ ગ્રાન્ટ વપરાશ વખતે GST નંબરવાળા બીલનો જ આગ્રહ રાખવો. તથા ગ્રાન્ટની વપરાશમાં રોકડ વ્યવહારના બદલે બેન્ક દ્વારા જ જરૂરી માધ્યમથી વ્યવહાર કરવાના રહેશે.
18. VTની એજન્સી મારફત સેવા જે શાળામાં ચાલુ હોય તે શાળામાંથી અન્ય શાળામાં ફેરફાર એજન્સી (VTPs) કરી શકશે નહીં.

(Signature)

19. કર્મચારીની ફિલ્ડ વિઝીટનું આયોજન સમગ્ર શિક્ષાના કેલેન્ડર મુજબ કરવાનું રહેશે તથા રીપોર્ટીંગ જિલ્લા શિક્ષણાધિકારીને કરવાનું રહેશે.
20. નવી વોકેશનલ શાળાઓ શરૂ માટેની દરખાસ્ત નિયત ફોર્મેટમાં જિલ્લા શિક્ષણાધિકારીશ્રી કક્ષાએથી ખરાઈ કર્યા બાદ જિલ્લા શિક્ષણાધિકારીશ્રીના સ્વયં સ્પષ્ટ અભિપ્રાય/ભલામણ પત્ર સાથે રાજ્ય કચેરીને મોકલી આપવાની રહેશે. સદર પ્રકારની દરખાસ્ત શાળા કક્ષાએથી જિલ્લા કક્ષાએ મંગાવતા પહેલા જિલ્લા કક્ષાએથી તમામ ટ્રેડ અંતર્ગત સઘળી વિગતો અંગેની વિસ્તૃત માહિતી શાળાઓને આપવાની રહેશે. તથા શાળા કક્ષાએ જે તે ટ્રેડ ચાલુ કરવા માટેની જરૂરી પ્રાથમિક સુવિધાઓ ઉપલબ્ધ છે કે કેમ તે અંગેની ચકાસણી/ખરાઈ પણ જિલ્લા શિક્ષણાધિકારી કક્ષાએથી કરવાની રહેશે. ત્યારબાદ જ વોકેશનલ ટ્રેડ ચાલુ કરવાની ભલામણ કરવાની રહેશે.
21. આઈ.ટી.આઈ.ની ડીગ્રી મેળવેલ હોય તેવા કિસ્સામાં કયા ધોરણ પછી આઈ.ટી.આઈ. કરેલ છે તે બાબત ધ્યાને લેવાની રહેતી નથી. માત્ર આઈ.ટી.આઈ. ડીગ્રી મેળવેલ છે કે કેમ તે જ ધ્યાને લેવાનું રહેશે.
22. એકેડેમિક રિસોર્સ પર્સન ફોર કરિયર કાઉન્સેલિંગ પ્રવૃત્તિ ના મોનીટરીંગ હેતુ જિલ્લા શિક્ષણાધિકારીને પણ Login આપવા MGLANે રાજ્ય કચેરી દ્વારા સૂચન કરવું.
23. એકેડેમિક રિસોર્સ પર્સન ફોર કરિયર કાઉન્સેલિંગ માટે નિયુક્ત થયેલ કાઉન્સેલરએ મહિનામાં એકવાર તેમની કામગીરીનું રીપોર્ટીંગ જિલ્લા શિક્ષણાધિકારીને કરવાનું રહેશે. જિલ્લા શિક્ષણાધિકારીશ્રી કક્ષાએથી ARP-CC ની કામગીરીનું મોનીટરીંગ/સંકલન/રિવ્યુ કરવાનું રહેશે.
24. રાજ્ય કચેરીએ આગામી વર્ષના PAB બજેટ અંતર્ગત મળતી વોકેશનલ એજ્યુકેશનને સંબંધિત ગ્રાન્ટ વિદ્યાર્થીની સંખ્યાને આધારિત માંગણી કરવાની રહેશે.
25. રાજ્ય કચેરી દ્વારા વોકેશનલ એજ્યુકેશનને લગતા તમામ ગાઈડલાઈન્સ, પત્રો, ગ્રાન્ટ વપરાશની માહિતી વગેરે બાબતો પોર્ટલ પર અપલોડ કરવાની રહેશે.
26. રાજ્ય કચેરીએ વોકેશનલ એજ્યુકેશન સંબંધિત સાહિત્ય/પુસ્તકો રાજ્ય કચેરી દ્વારા શાળા/BRC/CRC સુધી પહોંચાડવાના રહેશે.
27. VTની પસંદગી માટે મેરીટ પદ્ધતિ નિયત થયેથી વડી કચેરી દ્વારા જે તે એજન્સી/જિલ્લાને જાણ કરવામાં આવશે. ત્યારબાદ VTનો નવો કરાર કરતી વખતે મેરીટ મુજબ જ શાળાઓની ફાળવણી કરવાની રહેશે.

Sorab'

સમગ્ર શિક્ષા - ગુજરાત
વોકેશનલ ટ્રેનરની શૈક્ષણિક લાયકાત

Annexure -2

Education Qualification of Vocational Trainer			
1	2	3	4
Sr	Sector	Vocational Trainer Qualification by PSSCIVE, Bhopal	Proposed Change for Gujarat State
1	Healthcare	Teacher B.Sc. Nursing and Midwifery (4 years) or 3½ years Diploma in GNM with one year experience	1) B.Sc. Nursing and Midwifery (4 years) Or 2) 3½ years Diploma in GNM with 1 Year teaching/work experience or 3) ANM with 2 years teaching / work experience
2	AGRICULTURE	Post-graduation in Horticulture from a recognized Institute/University, with at least 1 year work/teaching experience	1) Post-graduation in Agriculture/Horticulture from a recognized Institute/University Or 2) Graduation in Agriculture/Horticulture from a recognized Institute/University, with at least 1 year work/teaching experience Or 3) Diploma in Agriculture/Horticulture from a recognized Institute/University, with at least 2 year work/teaching experience. 4) BRS in Agriculture/Horticulture from a recognized Institute/University, with at least 2 year work/teaching experience.
3	Apparel, Made ups and Home Furnishing	Post-graduation in Textile and Clothing or Relevant area from a recognized Institute /University, with at least 1 year work/teaching experience in Textile and clothing	No Change
4	RETAIL	Graduate in Retail Management or Diploma in Retail Management, P.G. Diploma in Marketing with at least 50% marks and 1 year teaching / work experience. Preference given to higher education with MBA (Retail Marketing) and/or PG Diploma in Retail Management.	1) MBA (Retail Marketing) /PG Diploma in Retail Management/ P.G. Diploma in Marketing Or 2) Graduate in Retail Management Or 2) Diploma in Retail Management with 1 year teaching/ work experience. Or 3) PG in Commerce with 1 year teaching/work experience. Or 4) Graduate in Commerce with 2 year teaching/work experience.
5	Automotive	Degree in Automobile/Mechanical Engineering with at least 1 year work/teaching experience OR Diploma in Automobile/Mechanical Engineering with at least 3 year work/teaching experience OR B.Voc. (Bachelor in Vocational) in Automobile with at least 2 year work/teaching experience	1) Bachelor's Degree in Automobile/Mechanical Engineering Or 2) B.Voc. (Bachelor in Vocational) in Automobile with at least 1 year work/teaching experience Or 3) Diploma in Automobile/Mechanical Engineering with at least 1 year work/teaching experience Or 4)Two Year ITI in Automobile/Mechanical with 2 Years work/teaching experience.

Sanku

6	Tourism & Hospitality	Diploma/Degree in Hotel Management from a recognized Institute/University, with at least 5 years' work/teaching experience in Food and Beverage service including one year as supervisory capacity in a classified Hotel or Facility Management Company	1) Bachelor Degree in Hotel Management from a recognized Institute/University with 1 year professional experience Or 2) Diploma in Hotel Management from a recognized Institute/University, with at least 2 years' work/teaching experience in Food and Beverage service including one year as supervisory capacity in a classified Hotel or Facility Management Company
7	IT-ITES	Diploma in Computer Science/Information Technology OR BCA/B.Sc. Computer Science/IT OR Graduate with PGDCA OR DOEACC A Level Certificate (minimum criteria; higher qualifications also acceptable) Minimum 1 year work experience	1) Bachelor's Degree in Computer Science/Information Technology/Electronics and Communication/Computer Engineering Or 2) BCA/B.Sc. Computer Science/IT with Minimum 1 year work experience Or 3) 1 year Diploma in Computer Science/Information Technology/Electronics and Communication/Computer Engineering with Minimum 1 year work experience Or 4) Any Post Graduate with PGDCA OR DOEACC A Level Certificate (minimum criteria; higher qualifications also acceptable) Minimum 1 year work experience. Or (5) Any Graduate with PGDCA OR DOEACC A Level Certificate (minimum criteria; higher qualifications also acceptable) Minimum 2 year work experience.
8	Power	B. Tech in Electrical Engineering with at least 1 year work/teaching experience OR Diploma in Electrical Engineering with 3 years work/teaching experience	1) Bachelor's Degree in Electrical Engineering Or 2) Diploma in Electrical Engineering with 1 years work/teaching experience
9	Plumbing	B.Tech in Civil/Agricultural/Mechanical Engineering or B.Voc. (Bachelor in Vocation) with at least 1-year work/teaching experience OR Diploma in Civil/Agricultural/Mechanical Engineering with 2 years work/teaching experience	No Change
10	Electronics & Hardware	Diploma in Electronics/Mechanical/Electrical OR ITI Certified in relevant CITS course OR Bachelor Degree in Electronics/Mechanical/Electrical OR Graduate with Diploma in Mechanical/Electrical/Electronics OR SSC certified in the said job role 1 year industry experience 2 year training experience	1) Bachelor's Degree in Electronics/Mechanical/Electrical/ Instrumentation and Control Engineering Or 2) Diploma in Electronics/Mechanical/Electrical/ Instrumentation and Control Engineering with Minimum 1 year work/Teaching experience Or 3) ITI Electrical/Electronic/Electronic Mechanic course with 2 years work/teaching experience
11	Sports, Physical Education, Fitness & Leisure	Graduate with a major in Physical Education (2 years teaching/work experience) OR B.P.Ed (2 years teaching/work experience) OR Postgraduate in Physical Education from a recognized Institute/University	1) Postgraduate in Physical Education from a recognized Institute/University Or 2) Graduate with a major in Physical Education (1 years teaching/work experience) Or 3) Any Graduate with B.P.Ed (1 years teaching/work experience) Or 4) Any graduate national player with participation sports certificate + 2 years teaching/work experience Or 5) Any graduate state winner player (1st, 2nd, 3 rd rank only) with certificate + 2 years teaching/work experience

Signature

12	Logistics	Graduate (B.Com/BBA) OR 3-year Diploma in Logistics Management OR PG Diploma in Logistics Management (min. 55% marks) with 1-year work/teaching experience. Preference for MBA/M.Com (Marketing/Logistics) and/or PG Diploma in Marketing or Logistics	1) MBA/M.Com (Marketing/Logistics) and/or PG Diploma in Marketing or Logistics Or 2) Graduate (B.Com/BBA) with 1-year work/teaching experience Logistic Management Or 3) 3-year Diploma in Logistics Management with 1-year work/teaching experience Or 4) PG Diploma in Logistics Management with 1-year work/teaching experience
13	Food Industry	1. Graduation (3/4 years) in Food Science & Nutrition/Food Technology/Hotel Management/Home Science with 2 years work experience OR 2. 3-year Diploma in Hotel Management & Catering Technology with 2 years experience OR 3. 1-year Diploma in Culinary Arts OR 4. 1-year Craft Course with 4 years bakery experience	1) Post-Graduation in Food Science & Nutrition/Food Technology/Hotel Management/Home Science Or 2) Graduation (3/4 years) in Food Science & Nutrition/Food Technology/Hotel Management/Home Science with 1 years work experience Or 3) 3-year Diploma in Hotel Management & Catering Technology with 2 years experience or 4) 1-year Diploma in Culinary Arts with 2 year years teaching/work experience Or 5) 1-year Craft Course with 2 years work/teaching experience
14	Banking, Financial Services and Insurance (BFSI)	Post-graduation in Commerce/Management/Finance from a recognized Institute/University with at least 1 year work experience	1) Post-graduation in Commerce/Management/Finance from a recognized Institute/University with at least 1 year work experience Or 2) Graduation in Commerce/Management/Finance from a recognized Institute/University with at least 2 year work experience
15	Beauty & Wellness	Diploma in Cosmetology/Beauty Therapy/Beauty Culture from a recognized Institution with at least 1 year work/teaching experience	1) Diploma in Cosmetology/Beauty Therapy/Beauty Culture from a recognized Institution with at least 1 year work/teaching experience Or 2) ITI in beauty parlours courses with 2 Year work/teaching experience
16	Construction	B.Tech in Civil Engineering from a recognized Institute /University, with at least 1 year work / teaching experience Or Diploma in Civil engineering with 2 year work / teaching experience	1) Bachelor's Degree in Civil Engineering from a recognized Institute /University, Or 2) Diploma in Civil engineering with 1 year work / teaching experience Or 3) ITI in relevant trade such as Draughtsman Civil, Mason (Building Constructor) with 2 years work/teaching experience

S. S. S.